

پوشش

حالت پوشیده بودن را پوشش گویند. از آن به مناسبت در بابهای طهارت، صلات، حج، نکاح و طلاق سخن رفته است.

فهرست مندرجات

- ۱ - احکام مرتبط با پوشش
- ۲ - احکام پوشیدن
- ۳ - احکام مشترک میان زن و مرد
 - ۳.۱ - وجوب پوشاندن عورت حتی از محارم
 - ۳.۲ - مراد از عورت
 - ۳.۳ - واجب در پوشش عورت
 - ۳.۴ - جنس ساتر عورت
- ۴ - احکام اختصاصی زن
 - ۴.۱ - احکام ناظر به ارتباط با نامحرم
 - ۴.۱.۱ - مقدار واجب در پوشاندن بدن
 - ۴.۱.۲ - مراد از نامحرم
 - ۴.۱.۳ - پوشش از غیر اولی الإربه
 - ۴.۱.۴ - پوشش موی اصلی و مصنوعی
 - ۴.۱.۵ - حجاب پیر زنان ناامید از ازدواج
 - ۴.۲ - احکام پوشش زن در ارتباط با عبادات
 - ۴.۲.۱ - مقدار واجب پوشش در نماز
 - ۴.۲.۲ - مقدار پوشش در حال احرام حج
- ۵ - احکام اختصاصی مرد
 - ۵.۱ - مقدار پوشش واجب مرد در نماز
 - ۵.۲ - حرمت پوشاندن سر و روی پا در احرام
- ۶ - ویژگیهای پوشش در نماز
 - ۶.۱ - وجوب پوشش در نماز مطلقاً
 - ۶.۲ - وجوب پوشش در نماز با نوع لباس
- ۷ - آداب پوشیدن
- ۸ - احکام پوشیدنی
 - ۸.۱ - واجبات پوشیدنی
 - ۸.۲ - مستحبات پوشیدنی
 - ۸.۳ - محرمات پوشیدنی
 - ۸.۴ - مکروهات پوشیدنی
- ۹ - پانویس
- ۱۰ - منبع

احکام مرتبط با پوشش

پوشش به لحاظ عمل پوشیدن و نیز پوشیدنی دارای احکامی است که بدان اشاره می‌شود.

احکام پوشیدن

احکام پوشیدن یا مشترک میان زن و مرد مکلف است و یا مختص به یکی از آن دو.

احکام مشترک میان زن و مرد

احکامی که بر پوشش از جهت اشتراک بین زن و مرد بار می‌شود:

← وجوب پوشاندن عورت حتی از محارم

بر هر مکلفی - جز زن و شوهر و نیز کنیز و مولا نسبت به یکدیگر - پوشاندن عورت از دیگران حتی محارم بلکه دیوانه و کودک ممیز (برخوردار از قدرت تمییز و تشخیص زشتی و زیبایی) واجب است. [۱] [۲]

در وجوب **ستر عورت** از ممیزی که هنوز **غریزه شهوت** و **میل جنسی** در او به هیجان نیامده اختلاف است.^[۳]

← مراد از عورت

مراد از عورت بنا بر نظر مشهور- بلکه ادّعی اجماع شده- در مرد عبارت است از **آلت تناسلی**، **بیضه‌ها** و حلقهٔ دبر و در زن، **قیل** و **دبر**. برخی عورت را- اعم از مرد و زن- به مابین **ناف** و **زانو** تعریف کرده و پوشاندن آن مقدار را **واجب** دانسته‌اند؛^[۴] لیکن بنا بر نظر مشهور، پوشاندن مابین ناف و زانو **مستحب** است.^[۵]

← واجب در پوشش عورت

واجب در پوشش عورت، ستر خود عورت است نه حجم آن؛ البتّه نباید ساتر به قدری نازک باشد که **شیخ** و نمای عورت از روی آن پیدا باشد.^{[۶][۷]}

← جنس ساتر عورت

در جنس ساتر، نوع خاصی شرط نیست؛ بلکه پوشش با هر چیزی تحقّق پیدا کند حتّی با **دست** کفایت می‌کند.^[۸]

احکام اختصاصی زن

احکام پوشش مربوط به زن یا ناظر به وظیفهٔ وی در ارتباط با **نامحرم** است و یا ناظر به وظیفهٔ او در ارتباط با **عبادات**.

← احکام ناظر به ارتباط با نامحرم

احکامی که در پوشش مختص به زنان، ناظر به ارتباط زن با نامحرم می‌باشد:

← مقدار واجب در پوشاندن بدن

بر زن واجب است تمامی بدن خود- جز **صورت** و دست از **سر انگشتان تا مچ** و نیز **پا** از **سر انگشتان تا مچ**- را از نامحرم بپوشاند. در وجوب پوشاندن صورت و دستها از سرانگشت تا مچ و نیز قدماها اختلاف است.

← مراد از نامحرم

مراد از نامحرم هر بینندهٔ **بالغ** و نیز نابالغ ممیّز بجز شوهر و **محارم** است.^{[۹][۱۰]}

← پوشش از غیر اولی الإربه

به **نصّ قرآن کریم**^[۱۱] بر زن واجب نیست خود را از مردان «غیر اولی الإربه» بپوشاند. در مراد از «غیر اولی الإربه» اختلاف است. برخی آن را به پیرمردانی تفسیر کرده‌اند که بر اثر پیری زیاد رغبتی به **زناشویی** ندارند.^[۱۲]

← پوشش موی اصلی و مصنوعی

پوشاندن **موی اصلی** از نامحرم واجب است؛ لیکن در وجوب **ستر موی مصنوعی**، موی بند و **زبور آلات** متّصل به **مو**- با پوشیده بودن موی اصلی- اختلاف است.^{[۱۳][۱۴]}

← حجاب پیرزنان ناامید از ازدواج

پیرزنانی که بر اثر پیری امیدی به ازدواج ندارند به **نصّ قرآن کریم**^[۱۵] از حکم یاد شده مستثنا هستند و نمایاندن آن مقدار از مو که نپوشاندن آن برای پیرزنان، متعارف می‌باشد- مانند بعض مو و **ذراع**- برای آنان **حایر** است، مشروط بر آنکه از این کار قصد **خودنمایی** نداشته باشند؛ هرچند پوشاندن آن مقدار نیز برای آنان افضل است.^[۱۶]

← احکام پوشش زن در ارتباط با عبادات

احکامی که در **پوشش مختص زنان**، ناظر به ارتباط پوشش در عبادات می‌باشد:

← مقدار واجب پوشش در نماز

واجب است **زن** بالغ **آزاد** تمام بدن خود را در نماز بپوشاند خواه بیننده‌ای باشد یا نباشد؛ لیکن پوشاندن صورت، دست از سرانگشتان تا مچ و بنا بر مشهور قدم (از سر انگشتان پا تا مچ) لازم نیست.

البتّه بنا بر قول وجوب پوشیدن آنها از نامحرم، در صورت وجود بینندهٔ نامحرم، پوشیدن آنها نیز واجب خواهد بود.^[۱۷] برخی نسبت به وجوب مقدار اضافی موها که بر صورت یا **پشت** افشاند شده و نیز **گردن**، **تأمّل** و **تردید** کرده‌اند؛^{[۱۸][۱۹]} بلکه عدم وجوب ستر مقدار اضافی موها به ظاهر عبارات اکثر فقها نسبت داده شده است.^[۲۰]

از بعض قدما نیز قول به عدم وجوب پوشاندن **سر** نقل شده است.^[۲۱] پوشاندن سر در **نماز** بر کنیز بالغ و **دختر نابالغ** واجب نیست.^[۲۲]

← مقدار پوشش در حال احرام حج

پوشاندن صورت با **روید** یا غیر آن که متصل به صورت باشد در حال احرام حرام است. [۲۳]
در اینکه پوشاندن روی پا نیز **حرام** است یا نه، اختلاف می‌باشد. [۲۴]

احکام اختصاصی مرد

احکامی که مربوط به پوشش اختصاصی مردان می‌باشد:

← مقدار پوشش واجب مرد در نماز

پوشاندن عورت در نماز **واجب** است، خواه بیننده- اعم از **محرم** و **نامحرم**- وجود داشته باشد یا نباشد. [۲۵]
عریان نماز گزاردن در صورتی که عورت پوشیده باشد جایز است، هر چند **کراهت** دارد. [۲۶]

← حرمت پوشاندن سر و روی پا در احرام

پوشاندن سر [۲۷] و نیز- بنا بر مشهور- روی پا [۲۸] در حال احرام، حرام است.

ویژگیهای پوشش در نماز

پوشش در نماز از جهاتی با غیر نماز تفاوت دارد، از جمله:

← وجوب پوشش در نماز مطلقا

پوشش در نماز واجب است؛ هر چند بیننده‌ای نباشد ولی در غیر نماز تنها با وجود بیننده نامحرم واجب خواهد بود.

← وجوب پوشش در نماز با نوع لباس

پوشش در غیر نماز با هر **ساتر** مانع از **نگاه** دیگران تحقق می‌یابد؛ لیکن در نماز- در غیر حال ضرورت- باید از نوع **لباس** باشد. در کفایت پوشش به **گیاهان** و **برگ درختان** در غیر حال ضرورت و نیز در اینکه پوشش به مثل **گل** در حال اختیار کافی است یا تنها در حال ضرورت؛ و یا حتی در حال ضرورت نیز کفایت نمی‌کند- و در نتیجه چنین کسی فاقد ساتر محسوب می‌شود- اختلاف است. [۳۰][۳۹]

آداب پوشیدن

آغاز کردن از طرف راست **بدن** در پوشیدن لباس؛ و خواندن دعاهای وارد شده هنگام پوشیدن **لباس نو** مستحب است. نشسته پوشیدن **شلوار** مستحب و ایستاده پوشیدن آن و نیز **کفش** مکروه است. [۳۱]

احکام پوشیدنی

پوشش به لحاظ **جنس** یا **صفت پوشیدنی** دارای احکامی است که در برخی از آنها **زن** با **مرد** تفاوت دارد. برخی احکام نیز اختصاص به پاره‌ای احوال، همچون نماز و احرام دارد.

← واجبات پوشیدنی

از **واجبات احرام** پوشیدن دو جامه احرام برای مرد است. [۳۲]

← مستحبات پوشیدنی

پوشیدن لباس نظیف، **سفید** و از جنس **پنبه** یا **کتان**، **مستحب** است. [۳۳]

← محرّمات پوشیدنی

پوشیدن **لباس ابریشم خالص** یا لباسی که آستر آن **ابریشم خالص** باشد [۳۴][۳۵][۳۶] و نیز **لباس زریاف**، بر مرد حرام و نماز خواندن با آن **باطل** است. [۳۷]
در **حرمت** یا **کراهت** پوشیدن **لباس شهرت** و بنا بر قول به حرمت، در **بطلان** نماز با آن، اختلاف است. [۳۸][۳۹]
پوشیدن **لباس اختصاصی زن** بر مرد و **مرد** بر زن در صورتی که عنوان **تشبه** بر آن صادق باشد حرام است؛ لیکن در بطلان نماز با آن اختلاف می‌باشد. [۴۰]
پوشیدن لباس **دوخته** بر مرد [۴۱] و **ققازین** (نوعی **دستکش**) بر زن [۴۲] در حال احرام حرام است. پوشیدن لباس زینتی برای زن در حال **عده وفات** حرام است. [۴۳]

← مکروهات پوشیدنی

پوشیدن **لباس سیاه**، لباس شهرت- بنا بر قول به عدم حرمت آن- **لباس کقار** و **دشمنان دین**، و نیز در نماز پوشیدن لباس نازک و بدن‌نما، **چرکین** و لباسی که

پانویس

۱. ↑ مستمسک العروة، ج ۲، ص ۱۸۵-۱۸۶.
۲. ↑ مستمسک العروة، ج ۲، ص ۱۸۹.
۳. ↑ جواهر الکلام، ج ۲۹، ص ۸۲.
۴. ↑ مستمسک العروة، ج ۲، ص ۱۸۷.
۵. ↑ مستمسک العروة، ج ۲، ص ۱۹۰.
۶. ↑ التقیح (الطهارة)، ج ۳، ص ۲۵۷.
۷. ↑ جواهر الکلام، ج ۲، ص ۲.
۸. ↑ مستمسک العروة، ج ۲، ص ۱۹۰-۱۹۱.
۹. ↑ جواهر الکلام، ج ۲، ص ۴.
۱۰. ↑ جواهر الکلام، ج ۲۹، ص ۷۵-۸۰.
۱۱. ↑ نور/سوره ۲۴، آیه ۳۱.
۱۲. ↑ جواهر الکلام، ج ۲۹، ص ۹۴-۹۶.
۱۳. ↑ مستمسک العروة، ج ۵، ص ۲۴۸-۲۴۹.
۱۴. ↑ کتاب الصلاة (محقق داماد)، ص ۸۷-۹۰.
۱۵. ↑ نور/سوره ۲۴، آیه ۶۰.
۱۶. ↑ جواهر الکلام، ج ۲۹، ص ۸۵.
۱۷. ↑ جواهر الکلام، ج ۸، ص ۱۶۲-۱۷۵.
۱۸. ↑ کفایة الاحکام، ص ۱۶.
۱۹. ↑ مستند الشیعة، ج ۴، ص ۲۳۶-۲۴۷.
۲۰. ↑ مدارک الاحکام، ج ۳، ص ۱۸۹-۱۹۰.
۲۱. ↑ مختلف الشیعة، ج ۲، ص ۹۶.
۲۲. ↑ جواهر الکلام، ج ۸، ص ۲۲۱.
۲۳. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۸، ص ۲۸۹.
۲۴. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۸، ص ۲۵۱.
۲۵. ↑ مستمسک العروة، ج ۵، ص ۲۵۲.
۲۶. ↑ جواهر الکلام، ج ۸، ص ۱۷۵.
۲۷. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۸، ص ۲۸۲.
۲۸. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۸، ص ۳۴۹-۳۵۰.
۲۹. ↑ جواهر الکلام، ج ۸، ص ۱۸۶-۱۹۲.
۳۰. ↑ مستمسک العروة، ج ۵، ص ۲۷۴-۲۷۷.
۳۱. ↑ مهذب الاحکام، ج ۵، ص ۳۷۱-۳۷۲.
۳۲. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۸، ص ۲۲۲.
۳۳. ↑ مهذب الاحکام، ج ۵، ص ۳۶۸-۳۶۹.
۳۴. ↑ جواهر الکلام، ج ۸، ص ۱۱۴.
۳۵. ↑ توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۴۸۵-۴۸۶ م ۸۳۴.
۳۶. ↑ توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۴۸۵-۴۸۶ م ۸۳۵.
۳۷. ↑ جواهر الکلام، ج ۸، ص ۱۰۹-۱۱۰.
۳۸. ↑ جواهر الکلام، ج ۸، ص ۱۴۷.
۳۹. ↑ وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۲۴.
۴۰. ↑ العروة الوثقی (و حواشی)، ج ۱، ص ۵۶۸.
۴۱. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۸، ص ۳۲۵.
۴۲. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۸، ص ۳۴۱.
۴۳. ↑ جواهر الکلام، ج ۲۲، ص ۲۷۶-۲۸۰.
۴۴. ↑ مهذب الاحکام، ج ۵، ص ۳۴۷.
۴۵. ↑ مهذب الاحکام، ج ۵، ص ۳۴۹.
۴۶. ↑ مهذب الاحکام، ج ۵، ص ۲۵۶-۲۵۸.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۲، ص ۲۸۲-۲۸۶.